

Visions sobre la futura gestió del Parc Rural de la Torre Negra

Jaume Busquets i Albert Cortina

Un dia després que el Ple municipal aprovés provisionalment la "Modificació del Pla General Metropolità per a la preservació integral del Sector de la Torre Negra", la Fundació Sant Cugat va organitzar el dimecres 20 de gener, a la Casa de Cultura, un debat sobre "El Parc Rural de la Torre Negra: el futur d'un espai guanyat per a la ciutat" on l'Equip Redactor va exposar els trets bàsics i les conclusions del Projecte d'Ordenació i Gestió del Parc Rural encarregat per l'Ajuntament i presentat a la Comissió de Seguiment de Torre Negra en la seva sessió núm. 14 de 19.06.98 i on es varen exposar tanmateix les visions dels diversos agents relacionats amb el procés i amb la futura gestió del Parc Rural.

La taula rodona va ser moderada per l'arquitecte Àngel Pedrós membre de la Fundació Sant Cugat.

La present comunicació té per objectiu recollir de forma sintètica les diferents aportacions efectuades per vuit dels nou ponents convidats al debat. L'Alcalde de Sant Cugat va excusar la seva assistència a la taula rodona no essent per tant possible conèixer de primera ma l'actual visió de l'Ajuntament sobre la futura gestió d'aquest espai guanyat per a la ciutat.

Recull de les intervencions de la primera part del debat

JAUME BUSQUETS *Geògraf. Professor de la U.B. Ex-regidor de medi ambient de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès*

- Va destacar els principals moments del procés de preservació dels Rodals de la Torre Negra, quins antecedents es remunten a l'any 1976 amb l'aprovació del Pla General Metropolità, segueixen l'any 1986 amb l'adquisició del 42% dels terrenys pel Grup Immobiliari Núñez i Navarro amb la clara voluntat d'urbanitzar el sector de sòl urbanitzable no programat, destacant una fita important l'any 1995 on a la Diada de Sant Medir es varen recollir 10.000 signatures sol·licitant la preservació integral de l'anomenada "Queixalada".

El mateix any es crea la Comissió de Seguiment integrada per tots els partits polítics representats a l'Ajuntament, dos membres de la Plataforma Cívica en defensa de la Torre Negra i Rodalies (com a representants de l'important moviment cívic entorn a aquest tema) sota la presidència de l'Alcalde de Sant Cugat.

L'any 1996 l'Ajuntament convoca un concurs públic per a l'elaboració d'un Estudi que posa les claus científiques que justifiquen els valors de la zona i que de cinc escenaris presentats recomana la 5a. Hipòtesi: Preservació integral, classificació com a sòl no urbanitzable i proposta d'un Parc Rural.

El desembre de 1997 el ple municipal aprova el primer pas per a la desclassificació del sector i per acord unànim del Ple s'exposa al públic per a la seva participació i recull de suggeriments l'Avanç de Modificació del PGM amb quatre alternatives de planejament.

L'abril de 1998 el Ple municipal, un cop valorats els suggeriments presentats per propietaris, ciutadans, entitats i institucions acadèmiques de prestigi aprova inicialment la Modificació del PGM també per unanimitat.

Finalment i amb els informes favorables de diferents Departaments de la Generalitat de Catalunya, el Patronat del Parc de Collserola i la Diputació de Barcelona el Ple municipal el 19.01.99 acorda per unanimitat l'aprovació provisional de la citada Modificació del PGM i la remissió a la Generalitat per a la seva aprovació definitiva.

- Va destacar com l'Estudi elaborat per l'Equip Redactor posa de manifest els diferents valors territorials, paisatgístics, ecològics, històrics, culturals, socials i didàctics dels Rodals de la Torre Negra definint-lo com un bon instrument per a la justificació de l'objectiu de preservació. En aquest sentit va tractar amb més detall el valor ecològic dels Rodals de la Torre Negra com a espai obert manifestant que la preservació d'aquests valors és incompatible amb la urbanització total o parcial del Sector.
- Va fer un repàs als diferents valors esmentats, fent especial menció als valors didàctics com expressió de l'actual interès per l'educació ambiental dels infants i de la implicació social de la joventut expressada en el moviment cívic generat.
- Finalment va assenyalar com l'elaboració i compliment d'un calendari de treball ha estat un element clau en tot aquest procés.

ALBERT CORTINA. *Advocat. Coordinador i redactor del Projecte d'Ordenació i Gestió del Parc Rural de la Torre Negra*

- Va plantejar la seva intervenció en dues parts: a la primera va explicar quin havia estat el plantejament general del treball de l'Equip Redactor i els criteris metodològics adoptats i a la segona va presentar els aspectes bàsics i les conclusions del Projecte de Gestió del Parc Rural.
- Des del punt de vista del planejament general va destacar la proposta com un Projecte de Ciutat amb l'objectiu fonamental de preservació integral dels Rodals de la Torre Negra a partir de l'anàlisi i diagnosi des de les diferents visions disciplinàries (territorial, urbanística, ecològica, paisatgística, cultural, legal i econòmica) i mitjançant la definició dels instruments urbanístics necessaris: els Estudis interdisciplinaris (com a fonamentació científica dels valors a protegir) el Projecte d'Ordenació i Gestió (com a marc estratègic orientador de les futures actuacions en el Parc Rural), la Modificació del PGM (com la figura legal que atorga un nou règim jurídic al sector com a sòl no urbanitzable) i el Pla Especial (com a figura legal que regula pormenoritzadament els usos del sòl, el pla d'etapes, el finançament i la gestió del Parc Rural)
- Des del punt de vista del plantejament metodològic, es va partir d'una premissa bàsica (que les propostes d'ordenació es fonamentessin en les possibilitats reals de gestió, viables jurídica i econòmicament), mitjançant la configuració d'un equip interdisciplinari de 22 professionals, i en el marc d'un procés participatiu i de consens extensiu a tots els agents implicats (residents, titulars d'activitats, Club Natació, Escola Avenç, hípiques, pagesos, petits propietaris de Sant Cugat i principals propietaris- promotors) En aquest sentit es va lamentar de la manca d'iniciativa municipal per tal d'haver assolit convenis i acords simultanis amb aquests agents implicats per les determinacions del planejament.
- La segona part de la seva intervenció va ser la presentació dels continguts i les conclusions del Projecte de Gestió del Parc Rural sintetitzat en els següents aspectes bàsics:
  - A. Programa estratègic:
Definició del model de Parc i determinació de l'àmbit idoni d'actuació mitjançant la redacció d'un Pla Especial de Protecció i Millora Rural

B. Programes de gestió i desenvolupament integral:

- Programa ambiental de potenciació de les funcions i valors d'aquests espais
- Programa didàctic mitjançant el Centre d'Acollida del Parc que canalitzi la interpretació del patrimoni natural i cultural del Parc Rural mitjançant itineraris didàctics, tallers pedagògics i mòduls d'interpretació.
- Programa divulgatiu amb unes normes per a la regulació de la freqüentació i afluència de visitants
- Programa de disseny institucional amb la creació de l'Oficina Municipal i la figura clau del dinamitzador del Parc Rural. Tanmateix la formació d'un Consorci Local com a òrgan administratiu idoni per a la gestió del Parc on es puguin integrar els Ajuntaments de St. Cugat i Cerdanyola, el Patronat de Collserola, diferents col·lectius socials i d'altres organismes de caràcter públic o privat.
- Programa participatiu per treballar conjuntament en la definició i gestió integral d'aquest espai amb ONGs, Fundacions, entitats i col·lectius interessats.
- Programa d'ordenació dels elements bàsics del Parc mitjançant la redacció del Pla Especial
- Programa de regulació dels usos i les activitats amb criteris de sostenibilitat
- Programa financer on es detallen els instruments financers d'institucions públiques i privades
- Programa d'actuacions concretes en matèria de gestió de l'aigua, dels residus, minimització i correcció d'impactes, prevenció d'incendis, gestió forestal i adquisició de sòl rústec.

TOMI CASAMOR. *Arquitecte. Professor de la U.P.C. Redactor del Projecte d'Ordenació del Parc Rural de la Torre Negra*

- Va fer l'encaix territorial dels Rodals de la Torre Negra dins de l'anomenada Via Verda Sant Llorenç - Collserola i de la xarxa d'espais oberts de la Regió Metropolitana de Barcelona, destacant la idea de corredor verd que connecti els diferents espais naturals de la Serra de Collserola, la Serra de Galliners i la Serra de Sant Llorenç, els diferents espais lliures de qualitat i la ciutat construïda amb els seus parcs urbans i itineraris verds.
- Va advertir que la preservació d'aquest espai per si mateixa no és suficient per mantenir els Rodals tal i com els coneixem actualment i garantir els seus valors i funcions. Cal la seva ordenació i gestió integral mitjançant un Pla Especial i la intervenció i implicació dels diferents agents i institucions públiques i privades.
- Ja en la descripció del Projecte d'Ordenació va destacar els següents aspectes bàsics:
  - A. El disseny de la franja entre l'acabament de la ciutat construïda (façana urbana) i l'inici del Parc Rural (com a Porta del Parc de Collserola)
    - La conveniència d'una bona interrelació entre els diferents teixits residencials de la ciutat, el Passeig de Ronda, la Riera de Sant Cugat i la xarxa de camins, rieres, camps i boscos.
    - La necessitat d'elaborar i executar un projecte unitari de regeneració de la Riera de Sant Cugat i la continuació del Passeig de Ronda com a recorregut - mirador i element disuassori d'accés al Parc Rural.

- La proposta d'un camí paral·lel a la Riera on no sigui possible l'accés rodat.
- La construcció d'un edifici dimensionat a les necessitats com a Centre d'Acollida i Interpretació dels elements naturals i culturals del Parc en el punt d'inici del camí històric de Sant Medir.

B. El disseny dels diferents elements estructurants del Parc Rural

- El reconeixement i tractament de la xarxa de camins i accessos al Parc Rural
- El tractament específic de les rieres i torrents
- La definició dels usos i activitats compatibles i prohibits
- La regeneració dels marges, dels camps de conreu i dels terrenys forestals.
- La determinació de les ordenances reguladores de les edificacions existents.

ORIOU NEL·LO. *Geògraf. Professor de la U.A.B. Sots - president de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT) i Director de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.*

- Va destacar que els Rodals de la Torre Negra son una peça clau en el sistema d'espais oberts vallesà i metropolitana.
- Va evidenciar que al costat dels seus valors intrínsecs (naturals, paisatgístics i patrimonials), els Rodals de la Torre Negra formen part d'una àrea que actua com a separador entre grans sistemes urbans (Terrassa - Rubí - Sant Cugat i Sabadell - Barberà - Cerdanyola) i com a connector entre espais d'especial interès natural (Sant Llorenç - Serra de l'Obac - Galliners - Collserola)
- Va expressar que al costat dels beneficis ecològics, urbanístics i mediambientals que es deriven de la preservació integral de l'àrea, cal subratllar els beneficis econòmics directes i indirectes que la població i el municipi de Sant Cugat obtindran d'aquesta mesura.
- Aquests beneficis es deriven sobretot de tres ordres de factors:
  1. La preservació d'un espai obert com la Torre Negra revaloritza el valor patrimonial dels espais construïts en la seva proximitat, en representar un augment de la qualitat ambiental del seu entorn.
  2. La preservació de l'espai de referència pot contribuir a consolidar i generar activitats que estan relacionades amb el medi i el paisatge.
  3. La millora d'imatge que per a Sant Cugat representa disposar d'uns teixits urbans de qualitat al costat d'unes àrees naturals íntegrament protegides afavorirà, sens dubte, la capacitat d'atracció d'usos i activitats d'alt nivell i jerarquia envers el municipi, amb els consegüents beneficis econòmics.
- Finalment va sol·licitar que es difongui aquesta experiència de Torre Negra donat que juntament amb altres iniciatives en aquesta mateixa direcció realitzades per municipis de la Regió Metropolitana, van configurant una base científica i real que reafirma el paper estructurador d'aquests espais. En aquest sentit va remarcar la necessitat de coordinar esforços amb altres institucions vallesanes i metropolitanas per a la gestió dels espais oberts metropolitans.

Recull de les intervencions de la segona part del debat

KRISTIAN HERBOLZHEIMER. *Representant de la Plataforma Cívica per a la Defensa de la Torre Negra i Rodalies*

- Va assenyalar que les propostes presentades per l'Equip Redactor posen les bases per a transformar el desig de la ciutadania de preservar íntegrament la totalitat dels Rodals de la Torre Negra ("la Queixalada") en una realitat.
- Manifesta que quan es dóna un conflicte d'interessos, com en el cas de la protecció i gestió dels Rodals de la Torre Negra, cal buscar la solució que més satisfaci l'interès general.
- En aquest sentit, el col·lectiu ciutadà que representa vol que l'àmbit d'actuació sigui més ampli, abastant la totalitat de la unitat de paisatge dels Rodals de Torre Negra, que es concretin i es discuteixin temes com la necessitat o no de la Ronda, els assentaments residencials, el dimensionat dels equipaments i de les activitats, els impactes ambientals dels diferents usos, l'afluència, l'accés, la fauna, la vegetació, els conreus, el bosc i les infraestructures territorials (Vial de Cornisa i Túnel Central).
- Va apuntar el repte que ara suposarà compatibilitzar l'objectiu de la preservació i l'exercici i jerarquització de les funcions del futur Parc Rural. En aquest sentit, va expressar la necessitat d'orientar el model de Parc Rural potenciant les seves funcions pedagògiques i va enumerar de forma sintètica, aquells temes de model i gestió del Parc Rural que caldrà aprofundir o inclòs rectificar abordant alguns aspectes que durant el procés de desclassificació han quedat pendents.
- Expressa la necessitat de començar a formular i redactar el Pla Especial de Protecció com a instrument que haurà de definir aquests aspectes de model i compatibilitat d'usos i activitats.
- Finalment demana que se cerquin els mecanismes adients per tal que la població i els diferents agents implicats puguin participar en la definició del model i de la gestió futura del Parc Rural.

MANEL GARRIGA. *Resident i representant dels veïns del sector de la Torre Negra*

- Va manifestar que la major part dels veïns i residents del sector comparteixen l'objectiu de preservació i definició d'un Parc Rural a Torre Negra, expressant la seva conformitat amb els criteris bàsics i les propostes d'ordenació i gestió apuntades per l'Equip Redactor.
- Va recordar que el Pla General Metropolità de 1976 consolidava part dels assentaments urbans existents al sector de Torre Negra i que no obstant els anys transcorreguts, no s'havien solucionat determinades necessitats dels residents.
- Va enumerar tot un seguit de reivindicacions en relació amb les infraestructures de sanejament i serveis del sector com la instal·lació de clavegueram, més boques d'incendis i un enllumenat discret a les diferents zones del Parc. Tanmateix va sol·licitar la definició dels accessos als enclaus edificats i el seu grau d'urbanització compatible amb el caràcter rural de la zona.
- Finalment va demanar la immediata redacció del Pla Especial que haurà de fixar tots aquests aspectes que preocupen als veïns residents i solucions a curt termini al problema de serveis enumerats.

RAFAEL JIMÉNEZ MERA. *Advocat representant del Grup Núñez i Navarro principal propietari - promotor del sector de la Torre Negra*

- La seva opinió parteix d'un punt de vista diferent sobre el futur del sector de la Torre Negra. Tot i afirmar que recolza la protecció de la Torre Negra, va insistir en la viabilitat d'un projecte d'edificació, respectuós amb l'entorn.
- En la línia de la reunió del dia 18.01.99 entre Núñez i Navarro i la Comissió de Seguiment, va proposar la limitació de la construcció a un 25% de la superfície total del sector. En aquest sentit va considerar que es pot assolir una solució on no es jugui el tot o res.
- Va advertir que el pas del sòl urbanitzable no programat a sòl no urbanitzable d'especial protecció requereix motius excepcionals per ser justificat i en aquest sentit es demostra que és així ja que el treball de l'Equip Redactor està força travat donat que no es desconeixedor d'aquesta necessitat de justificació.
- Va manifestar que quan Núñez i Navarro va comprar els terrenys en la zona de la Torre Negra va pagar en funció d'unes expectatives de negoci, actualment frustrades per la Modificació del PGM en tràmit.
- Va lamentar que l'Ajuntament no els hagués consultat durant el llarg procés de preservació i que només 24 hores abans del Ple municipal que aprovà provisionalment el canvi de classificació urbanística fossin rebuts amb el seu equip tècnic per plantejar les seves propostes i assolir possibles vies d'acord.
- Finalment va admetre com a solució alternativa la proposta de l'Equip Redactor de deixar la totalitat de la zona de la Torre Negra preservada i sense edificar a canvi de compensacions per la titularitat dels terrenys en altres sectors de la ciutat de futur creixement, be a través de permutes de terrenys, compensacions de sostre (densificació limitada dels nous sectors de creixement o canvis d'ús) o compensacions econòmiques, possibilitats totes elles que el Grup Núñez i Navarro estaria disposats a estudiar.

JOSEPMANEL GÓMEZ. *Representant del Patronat Metropolità del Parc de Collserola*

- Va recordar els antecedents del Pla Especial d'Ordenació i de Protecció del Medi Natural del Parc de Collserola aprovat l'any 1987 on es va deixar fora de l'àmbit del Parc aquest espai. No obstant això, a l'apartat de propostes del Pla Especial en relació al P.G.M. sector nord-est, a l'àmbit de Torre Negra, a les peces 20b, 6b/c i 7 es recomanava mantenir aquestes àrees com a estructuradores del verd urbà en el desenvolupament del sòl urbanitzable en alguns casos, i en altres, posava la recomanació de no desenvolupament com a residencial, mantenint l'ús agrícola i la possibilitat de desenvolupar equipaments privats o públics adients al caràcter del Parc.
- L'àmbit de la Torre Negra té un paper clau com a zona de transició o ecotó entre l'àrea urbana de Sant Cugat i les masses forestals que s'articulen al llarg dels torrents de Can Gordi, Font de l'Ermida i Sant Medir. Exerceix un paper esmorteïdor (propri de les àrees obertes i agrícoles periurbanes) que intensifica el grau de protecció del conjunt del Parc de Collserola.
- Va destacar la importància que des de l'Administració municipal, en aquest cas de Sant Cugat, es preservi i es doti d'instruments urbanístics de planificació especial per aquests espais fronterers de pre-parc essent aquesta situació absolutament compatible amb la política del Patronat. Això no impossibilita que en algun moment es demani la integració d'aquest espai dins de l'àmbit del Parc Metropolità de Collserola.
- Va recolzar la proposta exposada per l'Equip Redactor de crear un organisme de gestió específic mitjançant conveni o inclosa la figura del Consorci Local en el que tingui un paper preponderant institucions i col·lectius d'àmbit local, i al qual el Patronat també fora bo que

hi participés. En aquest sentit, no obstant va lamentar que l'Ajuntament de Sant Cugat fins ara no hi participés en els òrgans del Parc de Collserola situació que crea greus disfuncions.

- Finalment va enumerar un seguit de qualificacions derivades de la legislació autonòmica de l'Estat com per exemple la figura del "corredor eco - cultural" que valdria la pena estudiar per les similituds de concepte respecte a les propostes del Parc Rural de la Torre Negra.

Recull de les preocupacions bàsiques manifestades per alguns dels membres del públic assistent a l'acte.

Durant el debat i les intervencions del nombrós públic assistent a la Sala es varen generar un seguit de preocupacions i preguntes que resumim en els següents blocs temàtics:

1. Sobre el model de Parc i les experiències en altres àmbits de Catalunya o Europa
2. Sobre la tramitació a seguir a partir d'aquest moment del procediment i respecte a quan es formularia i redactaria el Pla Especial
3. Sobre les possibilitats legals d'efectuar les compensacions fora del sector de la Torre Negra i atendre així a l'aforisme "Qui ocupa sòl ajuda a desocupar sòl".
4. Sobre la necessitat de diàleg amb la resta de propietaris del Sector que no han estat rebuts per la Comissió de Seguiment com el promotor principal.
5. Sobre la necessitat de serveis i infraestructures dels enclaus consolidats per l'edificació i sobre la necessitat de diàleg amb els residents i veïns del Sector.

Jaume Busquets Fabregas, geògraf, ha estat Regidor de Medi Ambient de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

Albert Cortina Ramos, advocat, és el Coordinador de l'Equip Redactor del Projecte d'Ordenació i Gestió del Parc Rural de la Torre Negra.